esperi

3.11.2025

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE 3.11.2025

Lausunto esitykseen HE 113/2025 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Pidämme yleisesti kannatettavana, että teknologisten ratkaisujen käyttämisestä sosiaalihuollon palveluissa säädettäisiin uudessa 47 §:ssä ja 48 §:ssä esitetyllä tavalla. Teknologian käytön avulla / laajemmalla sallimisella voimme kohdentaa resursseja tehokkaammin, ja varmistaa, että myös tulevaisuudessa riittää resursseja hoitamaan meidän ikääntyneitä. Näin myös parannetaan palveluiden saatavuutta tulevaisuudessa. Oikeanlaisella teknologian käytöllä voidaan myös lisätä huomattavasti asukkaiden turvallisuutta.

Emme sen sijaan pidä kannatettavana, että ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 16 ja 20 §:n muutetaan esitetyllä tavalla. Esperi on vakuuttunut useiden alan yksityisten ja julkisten toimijoiden lailla, ettei muutoksella nykymuodossaan tulla saavuttamaan toivottuja säästöjä eikä lakimuutoksen nykyinen muotoilu kannusta toimijoita investoimaan uusiin teknologioihin.

PERUSTELUT:

1. **Teknologisten ratkaisujen hyötyjä tulisi voida huomioida ikääntyneiden asumispalveluissa siltä osin, kun ne säästävät hoitajien työtä myös alle 0,6 mitoituksen. Vähimmäishenkilöstömitoitus 0,6 työntekijää asiakasta kohti tulisi voida teknologioita käytettäessä alittaa. <u>Nykyisellä rajauksella lakimuutos ei tuo tavoiteltuja säästöjä.</u>**

   Mitoitusta tulisi voida tarkastella tarpeen näkökulmasta ja mikäli teknologialla voidaan todennetusti vähentää henkilöstön tarvetta esim. yöaikaan, tulisi etenkin isommissa yksiköissä sallia teknologian laskettavan myös 0,6 mitoitukseen sisään. Vähimmäismitoitus olisi siis edelleen 0,6, mutta osaa siitä voisi tuottaa teknologialla. Lainsäädännöllä ei tulisi luoda erikseen uutta määritelmää nimeltä ”henkilöstön tekemä henkilöstömitoitus” – ja siitä erikseen oleva teknologian mitoitus. On vain henkilömitoitus – ja teknologiaa pitäisi voida huomioida henkilöstömitoituksen laskemisessa siltä osin kuin se korvaa / tehostaa henkilöiden tekemää työtä.

   Jos teknologialla pystytään aidosti korvaamaan ihmistyö, tulisi se näkyä suoraan mitoituksessa. Esim. jos yöaikainen hoito onnistuu vähemmällä määrällä yöhoitajia, tulisi tämä määrä suoraan vähentää mitoituksesta.

   Huomautamme lisäksi, että lakimuutokselle on arvioitu mittavaa säästövaikutusta, vaikka lakisääteinen vähimmäismitoitus on jo laskenut 0,6:een 1.1.2025. Kaikki hyvinvointialueet ovat laskeneet sopimushintojaan ja sopimusten mitoitusvaatimukset tasoon 0,6 1.1.2025 alkaen, ja henkilöstömäärä on vähentynyt merkittävästi vuonna 2025. Kodit, jotka pystyvät vähentämään mitoitustaan tasoon 0,6 ovat pitkälti näin tehneet.

   Lakiesityksessä esitetty arvio säästöpotentiaalista on virheellinen. THL:n kevään 2025 mitoitusseuranta (s. 53 esityksessä) osoittaa, että Suomessa on edelleen runsaasti hoivakoteja, joissa henkilöstömitoitus on korkeampi kuin 0,6, mutta tuloksissa ei oteta huomioon, että todennäköisesti valtaosassa kodeissa jo rakenteelliset haasteet estävät pääsyn lakisääteiseen minimitasoon. Pienissä kodeissa, joissa ryhmäkodeissa tai kerroksessa on 10 tai vähemmän asukasta, johtaa kolmivuorotyövaatimus, yöhoitajavaatimus, ja käsiparivaade siihen, että kodin henkilöstömitoitus on yli 0,65. Esimerkki: Jos aamu- ja iltavuorossa on kummassakin minimissään kaksi työntekijää (=käsiparivaade: Asukkaat tarvitsevat vähintään kahta hoitajaa aamun/illan toimissa) ml. viikonloppuisin; ja yöllä 1 yöhoitaja; nousee

mitoitus 10 asukkaan ryhmäkodissa 0,7 tasoon. Tämän tyyppisissä pienissä kodeissa (tai joissa jokainen kerros on pieni), joita on Suomessa iso osa, ei voi juurikaan säästä henkilöstön resursseja teknologian avulla.

Säästövaikutusta arvioitaessa on siis otettava huomioon, että kaikki yksiköt eivät voi vähentää henkilöstöä samalla tavalla. **Yksikön on oltava riittävän iso, jotta henkilöstöä voidaan todella vähentää. Isot kodit ovat pitkälti jo päässeet 0,6 mitoitustasoon, mutta niissä olisi mahdollista vielä tehostaa toimintaa teknologian avulla. Mikäli vähimmäishenkilöstömitoitusta 0,6 työntekijää asiakasta kohden ei voida isoissa kodeissa teknologioita käytettäessä alittaa, niin ei synny säästöjä lakimuutoksen seurauksena.**

Esitämme, että 0,6 minimimitoituksen alittaminen olisi sallittu hoivakodeissa, joissa on enemmän kuin 20 asiakaspaikkaa.

Ehdotettu sääntely ei myöskään kannusta riittävästi investoimaan uusiin teknologioihin. Vaikutus riippuu täysin siitä, miten HVA:den budjetit muuttuvat esityksen seurauksena. Jos HVA:n budjettia vähennetään 0,04 mitoituksen edestä lakiesityksen seurauksena, ja HVA:t vuorostaan pyrkivät vähentämään tämän rahan yksityisiltä palveluntuottajilta, niin esitys ei kannusta tuottajia uudistukseen. Mikäli tuottajilla on jo käytössä teknologiaa 0,04 mitoituksen verran, tai isossa hoivakodissa on jo 0,6 mitoitus, niin lakiehdotus ei johda tavoiteltuihin hyötyihin.

Lain pitää johtaa siihen, että tuottajilla on investoimalla teknologiaan, mahdollisuus parantaa asiakasturvallisuutta sekä parantaa tuottavuutta, jolloin mahdolliset tehokkuushyödyt voidaan jakaa tilaajien ja tuottajien kesken.

2. **Emme kannata maksimirajan asettamista teknologian huomioimiselle iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksen laskemisessa**

Ennakoitavuuden (esimerkiksi laillisuusvalvonnan ratkaisut) näkökulmasta on hyvä, että teknologian huomioimisella on maksimiraja. Raja ohjaa myös valvontaviranomaisten tulkintaa siitä, missä suuruusluokassa teknologiaa voi hyödyntää mitoituksessa.

Esitysluonnoksen merkittävimpänä perusteena olevat teknologiset ratkaisut (lääkkeiden annosjakelu ja yövalvonta, yhteensä 0,03 esitetystä maksimirajasta 0,04) ovat olleet käytettävissä ja monien toimijoiden osalta käytössäkin alalla jo useiden vuosien ajan. Ehdotus ei nykymuodossaan riittävästi kannusta uusien teknologioiden kehittämiseen ja käyttöönottoon, sillä maksimivähennys 0,04 saadaan osaksi mitoitusta teknologialla, joka on jo laajasti käytössä. On mahdotonta arvioida mikä teknologia kehittyy nopeasti, emmekä vielä ymmärrä, mitä mahdollisuuksia tulevaisuus tarjoaa.

Itse laissa ei tulisi sen takia rajata liian tarkasti, kuinka paljon teknologialla voidaan korvata henkilöstöä. **Pidämme kannatettavampana, että asiasta kirjataan esimerkiksi asetuksessa, jotta rajan muuttaminen on joustavampaa kuin lain muuttaminen.**

3. **Teknologian vaikutus henkilöstörakenteeseen tulisi huomioida laissa**

Teknologian hyödyntäminen ei vaikuta ainoastaan tarvittaviin hoitajamääriin hoivakodeissa vaan voi vaikuttaa myös tarvittavaan henkilöstörakenteeseen. Työvoiman saatavuuden varmistamiseksi, olisi määrällisen mitoituksen lisäksi arvioitava sitä, miten teknologia voi vaikuttaa henkilöstön työnjakoon ja tehtäväarakenteeseen. Esimerkiksi lääkehoidon toteuttamiseen saa osallistua vain henkilö, jolla on tehtävän edellyttämä riittävä lääkehoidon koulutus ja osaaminen, eivätkä hoiva-avustajat voi olla yksin työvuorossa. Teknologian hyödyntämisen myötä näitä rajoituksia olisi arvioitava uudelleen. On tärkeää, että sosiaalihuollon nimikesuojattujen ja laillistettujen ammattihenkilöiden osaaminen kohdistuu

tarkoituksenmukaisesti koko sote-palvelujärjestelmää ajatellen, eikä näiden ammattilaisten osuutta ikäihmisten ympärivuorokautisessa asumispalvelussa ole mahdollista kasvattaa nykyisestä.

Yllä olevan pohjalta esitämme, että

Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittäisi mietinnössään kantanaan, että ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitus 0,6 tulisi voida alittaa siltä osin kun, teknologialla pystytään aidosti korvaamaan ihmistyötä; etenkin yli 20 asukaspaikan hoivakodeissa, joissa 0,6 mitoituksen alitus on mahdollista. Lisäksi laissa tulisi selkeästi ottaa kantaa siihen, että teknologian hyödyntäminen voi johtaa siihen, että hoiva-avustajien määrää olisi mahdollista lisätä.

Kunnioittavasti,

Stefan Wentjärvi

Toimitusjohtaja

0408442066

stefan.wentjarvi@esperi.fi